

दक्षिण आफ्रिकेत भारतीय विज्ञानप्रसारक

नीला शर्मा

अशोक रूपनेर या तरुण विज्ञानप्रसारकानं दक्षिण आफ्रिकेतील 'जागतिक विज्ञान उत्सवात' सलग दुसऱ्या वर्षी भारतीय तिरंगा फडकावला आहे. अरविंद गुप्ता यांच्याकडून शिकलेली कच्च्यातून वैज्ञानिक खेळणीनिर्मितीची विद्या आत्मसात करून ती तेथे हजारे विद्यार्थ्यांना त्यांनी शिकविली.

रूपनेर म्हणाले, "पुण्यातील 'आयुका' या संस्थेच्या विज्ञानप्रसारासाठीच्या विभागात मी काम करतो. विशेषत: शालेय विद्यार्थीं व शिक्षकांसाठी कच्च्यातून वैज्ञानिक खेळणी तयार करायच्या कार्यशाळा आम्ही घेत असतो. विभागप्रमुख अरविंद गुप्ता यांना चार वारपूर्वी दक्षिण आफ्रिकेतील आयटेन्मा लॅंबेटके निर्मित करण्यात आले होते. तेथील ग्रॅंहम्स टाऊन या शिक्षणगारीत दर वर्षी विज्ञानोत्सव आयोजित करण्यात येते. गेली बागा वर्षी भरवला जाणारा हा उत्सव सात दिवस चालतो."

गुप्ता यांनी तेथे विज्ञान खेळणीनिर्मितीची प्रात्यक्षिक व कार्यशाळा घेतल्यावर तेथून गेल्या वर्षी पुढी निमंत्रण आले, तेहांचा रूपनेर यांना पाठवण्यात आले. त्यांच्या यशस्वी कामगिरीनंतर या वर्षीही त्यानाच पाठवण्याचा निर्णय गुप्ता यांनी घेतला. या उत्सवात सहभागी होणाऱ्या सुमारे चीस देशांचे राष्ट्रघर्वज उत्सवाच्या काळ्यात फडकवले जातात. भारतीय पातळीकर रूपनेर हे एकटेच प्रतिनिधी असल्याने त्यांच्यासाठी तिरंगा फडकत होता.

दक्षिण आफ्रिकेतील विज्ञान उत्सवात अशोक रूपनेर यांच्या मार्गदर्शनाखाली विज्ञान खेळणी निर्मितीत रम्लेले विद्यार्थी.

ते पाहन भरून आले, असे त्यांनी सांगिले.

ते म्हणाले, "सात दिवसांमध्ये साधारणपणे सहाये कार्यक्रम होतात. दिवसाला सरासरी १५ ते १०० कार्यक्रम चाललेले असतात. यंदाच्या उत्सवाला ७२ हजार प्रेक्षकांनी भेट दिली. त्यापैकी सुमारे ८० टक्के संघाया विद्यार्थ्यांची होती. भारतीय विज्ञानप्रसारकानं कच्च्यापासून बनविलेल्या खेळांच्यानी सर्वांचे लक्ष वेधून घेतले. त्याचा परिणाम म्हणून 'सर्वांचिक कल्पक' हे

पारितोषिक गेल्या वर्षीप्रमाणेच यंदाही मिळाले. योगायोग सुरक्षात केली आहे.

म्हणजे गुप्ताना ते आधीच मिळाल्याने एकूण तीन वेळा हे पारितोषिक भारताने पटकावले, असे म्हणावे लगेल."

कैंपिंज विद्यार्थीठांतील तरुण वैज्ञानिकांच्या संघाने उत्साहाने भारतीय प्रयोग जाणून घेतले. न्होद्दस संघाया विद्यार्थ्यांची होती. भारतीय विज्ञानप्रसारकानं रूपनेर यांच्या कार्यशाळेवर आशारित एक फिल्म तयार करून ती दक्षिण आफ्रिकेतील शाळांमधून दाखवायला

रूपनेर यांनी सांगिले, की तेथील काही शाळांमध्येही मला मुण्डम बोलावण्यात आले. तेथील विद्यार्थीं व शिक्षकांनी मी खेळणी शिकवले. कृतीतून शिक्षण या पद्धतीचा आपल्यासरखाच तेथीही अभाव असल्याने विद्यार्थीं जणू या प्रयोगावर तुटून पडाव्याचे. प्रसंगी जेवणाच्या सुटीतही तेथून न हलता नवे प्रयोग

संपर्क : २५६०४६०२